

- Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку : зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції ЖДТУ, 2014.
9. Соколов В.Я. Оценка по справедливой стоимости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://buhcon.com>.
 10. Чалий І. Справедлива вартість – це не просто, але нічого краще бухгалтерія не вигадала / І. Чалий // Вісник бухгалтера і аудитора. – 2002. – № 5.
 11. Directive 2001/65/EC of the European Parliament and of the Council, 2001 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://eur-lex.europa.eu>.
 12. Statement of Financial Accounting Standards No. 157 Fair Value Measurements, 2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fasb.org>.
 13. Statement of Financial Accounting Standards No. 159 The fair value option for financial assets and financial liabilities (FASB), 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fasb.org>.

УДК 657.2

Матрос О.М.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Уманського національного університету садівництва*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ВИМОГИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто організаційні передумови облікової політики підприємства, основні фактори, що її визначають. Наведено їх детальну класифікацію. Представлено структуру Наказу про облікову політику, де розглянуто основні його розділи з пропозиціями щодо їх удосконалення. Визначено основні підрозділи до розділу Наказу «Організація бухгалтерського обліку» та окреслено форми ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Ключові слова: облікова політика, методи, інструменти, процедури, Наказ про облікову політику, форми обліку.

Матрос Е.Н. ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены организационные предпосылки учетной политики предприятия, основные факторы, какие ее определяют. Приведена их подробная классификация. Представлена структура Приказа об учетной политике, где рассмотрены основные его разделы с предложениями по их усовершенствованию. Определены основные подразделения к разделу Приказа «Организация бухгалтерского учета» и обозначены формы ведения бухгалтерского учета.

Ключевые слова: учетная политика, методы, инструменты, процедуры, Приказ об учетной политике, формы учета.

Matros O.M. ORGANIZATIONAL REQUIREMENTS FOR FORMATION OF ACCOUNTING POLICIES OF A COMPANY

Organizational pre-conditions of registration policy, basic factors, are considered in this article, that I determine. They are resulted the detailed classification. The structure of order is presented about a registration policy, certainly forms of conduct of record-keeping on an enterprise.

Keywords: registration policy, methods, instruments, procedures, order is about a registration policy, forms of account.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання ставлять нові вимоги перед підготовкою фахівців з бухгалтерського обліку. Вони зумовлюють трансформацію характеру праці облікових працівників від виконавчого до творчого.

У господарській та обліковій практиці спостерігаються суттєві проблеми під час формування облікової політики підприємств, що значною мірою зумовлено відсутністю навичок творчої роботи у керівників облікових служб та орієнтацією, донедавна, підготовки фахівців з обліку на виконавчий характер роботи. Перехід від облікової практики за жорстко уніфікованими процедурами, що передбачала виключно виконавчий характер праці облікових працівників, до свідомого розроблення облікової політики й обґрунтування облікових прийомів потребує значної організаційної роботи, відповідного навчального та методичного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велику увагу науковцями було приділено обліковій політиці підприємства. Н.Ю. Голуб стверджує, що для досягнення оптимальної та ефективної облікової політики необхідно враховувати фактори, які мають вплив на її розробку [2, с. 195]. Г. Андрющенко вказує на те, що формування облікової політики повинно бути орієнтовано на прийняття управлінських рішень щодо розподілу та ефективного

використання наявних ресурсів і отримання фінансових результатів. Як результат, грамотно розроблена облікова політика підприємства дає змогу вибирати ефективну схему для ведення бухгалтерського та податкового обліку, знижувати фінансові і податкові ризики, оптимізувати схему оподаткування, що, в підсумку, забезпечить належну ефективність прийнятих економічних рішень і господарської діяльності підприємства [2, с. 11]. О.А. Нужна у своїх дослідженнях пропонує чітку регламентацію процедур формування та використання податкової облікової політики, під якою слід розуміти сукупність обраних платником податків способів ведення податкового обліку та порядку обчислення податкових платежів, дозволить знизити рівень податкового навантаження підприємства та запобігти податковим ризикам [5, с. 170].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Натомість залишаються невизначеними певні проблеми організації облікової політики на підприємстві, що стосуються правильного документального оформлення положень облікової політики та наповнення їх вичерпним змістом.

Мета статті полягає у дослідженні основних організаційних питань облікової політики підприємства в частині основного її документу – Наказу про облікову політику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «облікова політика» законодавчо закріплений у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-ХІУ та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3; 4].

Необхідність облікової політики пов'язана з відносністю істини в бухгалтерському обліку. Облікову політику можна трактувати, з одного боку, як процес вибору певних варіантів, а з іншого – як інструмент упорядкування, регламентування облікових прийомів та методів.

Вибір тих чи інших варіантів та методів ведення обліку приводить до того, що одні й ті самі факти господарського життя на різних підприємствах можуть інтерпретуватися в бухгалтерському обліку по-різному і, відповідно, по-різному впливати на балансові статті.

Недостатнє розуміння цього бухгалтерами-практиками, керівниками, власниками підприємств є одним із суттєвих факторів низької ефективності формування облікової політики в практиці ведення обліку вітчизняних підприємств.

Таким чином, метою формування облікової політики в найзагальнішому вигляді має бути одержання максимального сумарного ефекту від діяльності підприємств.

Основним документом, який регламентує облікову політику на рівні підприємства, є Наказ про облікову політику – документ, яким підприємство встановлює або уточнює свою облікову політику.

У процесі розроблення Наказу про облікову політику слід враховувати такі фактори:

1. Нормативно-правова база: закони України, укази, розпорядження, інструкції, П(с)БО, методичні рекомендації, статут підприємства тощо.

2. Юридичний статус підприємства:

а) в залежності від форми власності: приватне, колективне, комунальне, державне, змішане, підприємство з іноземними інвестиціями;

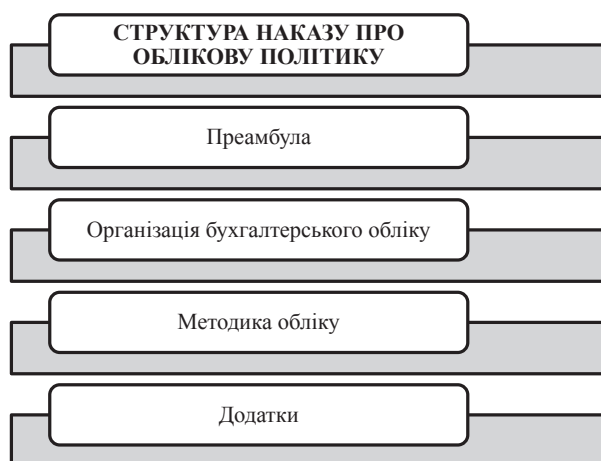


Рис. 1. Структура наказу про облікову політику

Сформовано на основі типової форми наказу «Про облікову політику»

б) в залежності від способу утворення: унітарні, корпоративні тощо;

в) в залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу: малі, великі, середні.

3. Галузеві особливості підприємства:

а) виробниче: машинобудування, легка промисловість, будівництво тощо;

б) торговельне: роздрібна та оптова торгівля;

в) фінансове: кредитування, страхування, інвестування, аудит, біржові операції на фондовому ринку.

4. Специфіка та завершеність технологічного процесу.

5. Наявність структурних підрозділів та сегментів бізнесу.

6. Наявність кваліфікованих бухгалтерських кадрів.

7. Стратегія фінансово-економічного розвитку.

8. Фінансовий стан підприємства тощо.

На практиці структура Наказу про облікову політику складається з наступних розділів, які представлені на рис. 1.

В преамбулі вказується основні відомості про підприємство, які наводять у такій послідовності: назва підприємства, організаційно-правова форма, територія, номер свідоцтва про державну реєстрацію, юридична адреса та місцезнаходження, кількість акціонерів. Варто відзначити, що преамбула мала б більш інформаційний зміст, якщо б містила інформацію про вид діяльності підприємства за КВЕД та основний орган правління, а також основні документи, якими керуються при веденні бухгалтерського обліку на підприємстві. Ця інформація дає можливість зорієнтуватися в необхідному наповненні основної частини альтернативними положеннями, які зазначені в нормативних документах, та знати основних відповідальних осіб за організацію бухгалтерського обліку. Доповнену форму преамбули представимо на рис. 2.

| | |
|---|----------|
| ПРАТ «Орбіта» | |
| 02.01.2015 р. | м. Умань |
| НАКАЗ №1 | |
| Основні відомості про підприємство | |

| Показник | Зміст | Код |
|-------------------------------------|--|------------|
| Підприємство | ЗАТ «Орбіта» | ЄДРПОУ |
| Організаційно-правова форма | Приватне акціонерне товариство | 25583122 |
| Територія | м. Умань | КОАТУУ |
| № свідоцтва про державну реєстрацію | №08103562 від 5 квітня 1996 р., видане Уманською міською радою | 7110800000 |
| Юридична адреса та місцезнаходження | м. Умань, вул. Кармелюка, 14 | - |
| Кількість акціонерів | 150 | - |
| Вид діяльності за КВЕД | Організація будівництва будівель | 41.10 |
| Орган правління | Збори учасників | - |
| Перелік нормативних документів | - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; - Н(с)БО «Загальні вимоги до фінансової звітності»; -; - тощо. | - |

Рис. 2. Макет преамбули Наказу «Про облікову політику підприємства»

Розділ Наказу «Організація бухгалтерського обліку» схематично представлений на рис. 3.

Визначення організаційної структури обліково-аналітичної служби є однією з важливих передумов раціональної організації обліку. В цьому розділі насамперед необхідно розглянути план організації бухгалтерського обліку, яким визначається зміст, послідовність і строки виконання облікових робіт на підприємстві, порядок одержання інформації, складання і подання звітності. План організації бухгалтерського обліку містить: план звітності, план документації і документообороту, план рахунків та їх кореспонденцію, план інвентаризації; план технічного оформлення облікової інформації.

Вибір форми організації обліку залежить від розміру підприємства. Малі підприємства можуть не мати бухгалтерської служби (відділу) або бухгалтера, а облік на них може вести керівник, власник або залучений фахівець.



Рис. 3. Організація бухгалтерського обліку

Розробка автора

Правове регулювання бухгалтерського обліку здійснюється державою, яка, діючи в інтересах всього суспільства, встановлює правові норми, окреслює межі правової поведінки суб'єктів господарської діяльності. Такі межі в Україні окреслені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]. Керуючись пунктом 4 статті 8 даного Закону, підприємство самостійно вибирає

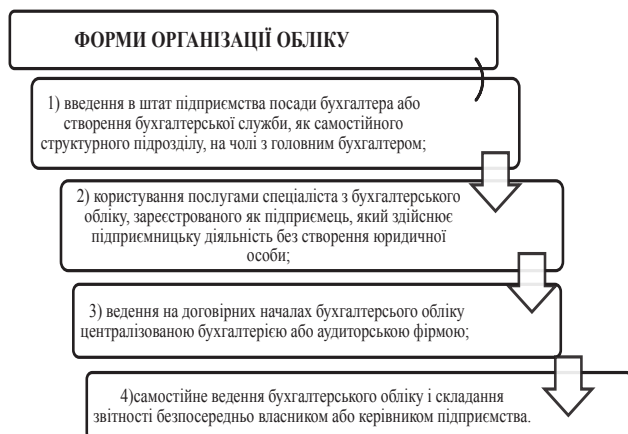


Рис. 4. Форми організації бухгалтерського обліку

Сформовано на основі даних Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

форми організації бухгалтерського, які представлені на рис. 4.

Інформаційне наповнення пункту «Рівень централізації облікових робіт» повинне відповідати посадовим інструкціям тих осіб, які очолюють обліково-аналітичну службу на підприємстві.

Варіант організації управлінського обліку на підприємстві обирається із двох запропонованих: інтегрований, автономний.

Перелік центрів відповідальності та центрів затрат формується у відповідності до управлінського обліку на підприємстві, який є внутрішній і інформація по даних якого не розголошується.

Не менш важливою передумовою раціональної організації обліку на підприємстві є правильна розстановка кадрів на окремих ділянках облікового процесу, встановлення такої структури апарату бухгалтерії, яка якнайбільше відповідала б конкретним умовам роботи підприємства. Чисельність облікового апарату та його структура значною мірою залежать від обсягу облікових і контрольних робіт, від форми організації й автоматизації обліку, а також від таких факторів, як масштаби виробництва і структура управління ним.

В другому розділі Наказу «Методика бухгалтерського обліку» визначаються способи ведення бухгалтерського обліку, які суттєво впливають на оцінку і прийняття рішень користувачами бухгалтерської звітності. Складові методики обліку в обліковій політиці необхідно представляти за об'єктами бухгалтерського обліку. Даний розділ облікової політики має містити такі розділи: облік власного капіталу; облік зобов'язань; облік оплати праці; облік основних засобів; облік нематеріальних активів; облік запасів; облік витрат діяльності; облік дебіторської заборгованості; облік доходів. Ці розділи також мають свої недоліки, які детально буде розглянуто в наших майбутніх дослідженнях.

Висновки. Виходячи з викладеного вище матеріалу дослідження, можна сформулювати наступні напрями організації облікової політики, які будуть враховувати умови та можливості ефективного ведення господарської діяльності підприємства:

- повнота відображення в бухгалтерському обліку всіх фактів господарської діяльності;
- готовність бухгалтерського обліку до втрат (витрат), зобов'язань на протигагу можливим доходам – не допускаючи створення прихованих резервів;
- відображення в бухгалтерському обліку фактів та умов господарської діяльності, виходячи не тільки з їх правової форми, але й з їх економічного змісту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрущенко Г. Актуальні питання формування облікової політики підприємств / Г. Андрущенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 11. – С. 10–14.
2. Голуб Н.Ю. Формування облікової політики підприємства в сучасних умовах господарювання / Н.Ю. Голуб // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.17. – С. 192–197.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р., № 996-XIV зі змінами та доповненнями / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index>.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності: НП(С)БО 1 / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
5. Нужна О.А. Проблеми формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / О.А. Нужна // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2013. – № 1–3. – С. 168–173.